Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	31 mei 2024
Portefeuille(s)	Openbare Orde en Veiligheid (OOV)
Portefeuillehouder(s):	Femke Halsema
Behandeld door	OOV/ Actiecentrum Veiligheid en Zorg
Onderwerp	Uitbreiding wijkrechtspraak naar Nieuw-West en afdoening toezeggingen uit de commissievergadering van 18 januari 2024 om de raad te informeren over een aantal onderwerpen die benoemd zijn tijdens deze commissie

Geachte leden van de gemeenteraad,

In de commissie Algemene Zaken van 18 januari jl. is de stand van zaken van de wijkrechtspraak besproken. Ik heb toen toegezegd u schriftelijk te informeren over een aantal onderwerpen. De afdoeningen van deze toezeggingen vindt u in deze brief.

Daarnaast informeer ik u graag over de uitbreiding van de wijkrechtspraak naar Nieuw-West. Op 22 mei jl. heeft de Driehoek, in aanwezigheid van de president van de rechtbank Amsterdam, besloten om te starten met de wijkrechtspraak in Nieuw-West in Geuzenveld-Slotermeer. Deze keuze is gemaakt op basis van een zorgvuldig proces, waarin inhoudelijke en praktische afwegingen zijn gemaakt. Het team van de wijkrechtspraak heeft verkennende gesprekken in Nieuw-West gevoerd om op te halen welke thema's belangrijk zijn in dit stadsdeel, wat voor soort zittingen daarbij aan sluiten en wat de Wijkrechter zou kunnen toevoegen. Momenteel staat de zoekopdracht uit voor een geschikte locatie. Een uitgebreidere toelichting volgt bij de afdoening van de toezeggingen in deze brief.

Afdoening toezeggingen
In uw vergadering van 18 januari 2024 heb ik op vragen van de leden Abdi (PvdA), Nadif (GroenLinks) en Khan (Denk) toegezegd u schriftelijk te informeren over a) de vrouwenrechtswinkel, b) de aanbevelingen uit de evaluatie van de Buurtrechter en c) een update over de mogelijke volgende locatie van de Buurtrechter.

a) Afdoening toezegging over de vrouwenrechtswinkel

Op verzoek van het lid Abdi (PvdA) heb ik toegezegd dat ik met de wethouder die verantwoordelijk is voor vrouwenrechtswinkels zal bespreken welke mogelijkheden er zijn om de samenwerking tussen de Buurtrechter in Venserpolder en de daar gevestigde vrouwenrechtswinkels te versterken en deze samenwerking ook te realiseren bij een nog in te stellen Buurtrechter in Nieuw-West.

De vrouwenrechtswinkel draagt bij aan gelijke toegang tot het recht voor alle Amsterdamse vrouwen.

De vrouwenrechtswinkel kent drie locaties: in West, Noord en Zuidoost. De locatie in stadsdeel West ligt op de grens met Nieuw-West en wordt door bewoners van Nieuw-West goed gevonden. Veel vrouwen maken gebruik van deze locatie. De vrouwenrechtswinkel Zuidoost heeft contact met de Buurtrechter Venserpolder en er zijn ook eerste contacten gelegd in het kader van de toekomstige wijkrechtspraak in Nieuw-West. De vrouwenrechtswinkel ziet kansen om deze samenwerking verder uit te bouwen en te versterken, zowel in Zuidoost als in Nieuw-West. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het beter doorverwijzen naar elkaar en het voeren van periodieke overleggen. De vrouwenrechtswinkel geeft daarnaast aan dat zij graag de samenwerking versterken door bijvoorbeeld ook te kijken of er een warme overdracht kan worden gerealiseerd wanneer er vrouwen worden doorverwezen van de Buurtrechter in Zuidoost of de Wijkrechter in Nieuw-West naar de vrouwenrechtswinkels.

b) Afdoening toezegging over de aanbevelingen uit de evaluatie

Op verzoek van het lid Nadif (GL) heb ik toegezegd dat ik in de volgende update zal aangeven wat er gedaan wordt met de aanbevelingen uit de evaluatie.

In de raadsinformatiebrief van 22 november 2023 bent u geïnformeerd over de evaluatie van de Buurtrechter Venserpolder. In die brief zijn de belangrijkste conclusies en aanbevelingen van het evaluatieonderzoek benoemd en is beschreven wat het projectteam met de aanbevelingen gaat doen. Hieronder vindt u per onderdeel die aanbevelingen en reacties uit de brief van 22 november 2023. Daarna volgt steeds een extra toelichting over de actuele stand van zaken.

Aanbevelingen uit de evaluatie

In hoofdstuk 6 van het evaluatierapport zijn de volgende aanbevelingen te vinden:

1. **In de schuldenzaken is de naleving van betalingsregelingen door rechtzoekenden een aandachtspunt. Meer dan de helft van de bij de Buurtrechter afgesloten betalingsregelingen wordt niet nageleefd.**

Eerdere reactie op de aanbeveling: Samen met Achmea en schuldhulpverlening wordt onderzocht of dit percentage nog kan worden teruggebracht.

Extra toelichting:
Schulden komen vaak voort uit complexe problematiek. Het projectteam is in gesprek met schuldhulpverlening, de gemeente, Achmea en de rechtbank om te onderzoeken waar rondom de zittingen van de buurtrechter kansen liggen om meer te doen. Daarnaast wordt vanuit het projectteam een klein kwalitatief onderzoek gedaan. Met mensen die een betalingsregeling hebben getroffen wordt na een paar maanden contact opgenomen met de vraag of het lukt deze na te komen en zo nee, waarom het niet is gelukt.

2. **De potentie van het gebouw aan de Albert Camuslaan kan nog beter benut worden.**

Eerdere reactie op de aanbeveling: Er wordt ingezet op de organisatie van spreekuren van hulpverleners, activiteiten in samenwerking met de buurt en het uitbreiden van het aantal zittingen.

Extra toelichting:
Het benutten van de potentie van het gebouw is blijvend onderwerp van gesprek met de partners op de locatie. Langzaam wordt het aantal zittingen van de buurtrechters uitgebreid. Zo is nu een aantal extra bestuursrechtzittingen gepland. Naast de zittingen vinden regelmatig preventieve gesprekken door de buurtrechters plaats. Verder vindt een aantal activiteiten plaats op de locatie. Zo zijn er structureel spreekuren van het Buurtteam, spreekuren van het Juridisch Loket en klantgesprekken van Werk, Participatie en Inkomen (WPI) en het Ouder- en Kindteam (OKT). Ook zijn er structurele casusbesprekingen van het WijkActieTeam en casusbesprekingen van het Buurtteam met partners van de sociale basis, stichting Mee, WPI en het OKT.

Incidenteel worden gesprekken gevoerd door HALT en taakstrafgesprekken door de Raad voor de Kinderbescherming. Ook is er een leerstraf sociale vaardigheidstraining uitgevoerd. Daarnaast worden de vergaderruimtes incidenteel gebruikt door lokale actieve bewoners of stichtingen. Dit kan wanneer dit maatschappelijke meerwaarde heeft voor de buurt. Verder kunnen buurtbewoners binnenlopen en direct in gesprek gaan met het WijkActieTeam, het Buurtteam of het Team Buurtrechter. Ook kunnen gesprekken met de wijkagent gevoerd worden.

Er is tevens op de locatie gestart met de opzet van de Hersteltafel[1]. Een groep jongeren is getraind op het gebied van herstelgerichte gesprekken en zittingen. Zij richten zich op het begeleiden van andere jongeren naar een passend herstel. De Hersteltafel werkt ook preventief door het geven van voorlichtingen. Deze worden aangeboden aan scholen en jeugdorganisaties.

Sinds kort wordt het gebouw ook in de avond en nacht tot 02.00 uur benut als home-base voor beveiligers van ISG security. Zij lopen veel buiten en zijn bereikbaar voor bewoners die buiten de kantooruren van het WijkActieTeam onveiligheid ervaren.

3. De Buurtrechter kan nog groeien in haar herstelgerichte benadering in relatie tot de wijk, bijvoorbeeld door passende werk- of leerstraffen in de wijk te laten uitvoeren.

Eerdere reactie op de aanbeveling: In samenwerking met de Reclassering wordt dit opgepakt.

Extra toelichting:

<u>Werkstraffen in de wijk</u>
Het team van de Buurtrechter is uitgebreid en de reclassering heeft middelen vanuit Preventie met Gezag om dit thema samen verder in te vullen. Hierbij wordt ook mogelijke samenwerking met Credible Messengers vanuit het ADAMAS netwerk verkend. Bij strafzaken die minderjarigen betreffen is steeds een uitvoerder taakstraffen van de Raad voor de Kinderbescherming in het

[1] Voorheen werd dit de Jongerenrechtbank Hersteltafel genoemd

gebouw aanwezig om na de zitting direct afspraken te maken met de ouders en het kind, indien er een werk- of leerstraf is opgelegd. Daarbij wordt zoveel mogelijk ingezet op projecten in de wijk.

Specifiek voor een groep oudere mannen met verslavingsproblematiek in Zuidoost blijken taakstraffen bij Reclassering Inforsa geschikt. Na afronding van de taakstraf kunnen deze mensen doorstromen naar de reguliere dagbesteding. Hiervoor zal bij de zittingen van de Buurtrechter extra aandacht zijn.

Rol van advocatuur in herstelgericht werken
Advocaten die betrokken zijn bij de wijkrechtspraak kunnen vanuit de landelijke financiële regeling Rechtsbijstand Wijkrechtspraak aanspraak maken op extra vergoedingen voor deze werkzaamheden. Van hen wordt verwacht dat ze voorafgaand aan de zitting extra werkzaamheden verrichten. Zo wil de Wijkrechter graag dat advocaten 1) aan hun cliënten uitleggen wat de opzet en werkwijze is van de Wijkrechter, 2) dat ze met hen bespreken of en zo ja welke problemen er zijn op verschillende leefgebieden, 3) dit voorafgaand aan de zitting delen met de reclassering ten behoeve van het reclasseringsadvies en 4) indien relevant contact leggen met instanties om voorafgaand aan de zitting al vrijwillige hulpverlening op te starten. De werkwijze van de wijkrechter en een concrete handleiding voor de advocatuur is gedeeld met Amsterdamse advocaten via de circulaire van de orde en tijdens verschillende bijeenkomsten.

Gemeentelijke juristen
De Buurtrechter is samen met gemeentelijke juristen bezig om in bestuursrechtzaken een zittingspraktijk te testen en neer te zetten die aansluit bij de ambitie van de gemeente om waar het kan en past oplossingsgericht(er) te werk te gaan en het gesprek buiten de strikt juridische kaders niet uit de weg te gaan.

4. **Om ook in de toekomst het bestaansrecht van de Buurtrechter te rechtvaardigen, is het genereren van een voldoende grote zaakstroom een blijvend punt van aandacht.**

Eerdere reactie op de aanbeveling: Nu de aanpak succesvol blijkt, zal het gebied in Zuidoost geleidelijk verder worden uitgebreid. Ook de gebieden voor de nieuwe zaakstromen familierechtzaken en bestuursrechtzaken worden verder uitgebreid.

Extra toelichting:
Voor de bestuursrechtzaken is het postcodegebied uitgebreid van 1102 naar 1103 en 1104. Familierechtzaken uit heel Amsterdam Zuidoost kunnen inmiddels bij de Buurtrechter worden behandeld. Voor wat betreft de strafzaken is het streven om ook de tenuitvoerleggingen bij de Buurtrechter te gaan behandelen. Dit gaat om verdachten die zich niet houden aan eerder opgelegde voorwaarden door een politierechter waardoor het toezicht door de reclassering stokt. Indien nodig kunnen de voorwaarden worden aangepast.

5. **Om echt effecten te sorteren, is het nodig om het project tijd te gunnen. En de Buurtrechter moet de ruimte blijven nemen om te experimenteren.**

Eerdere reactie op de aanbeveling: De experimenteerruimte blijft expliciet onderdeel van de (door)ontwikkeling.

6. **Er ligt kwetsbaarheid bij de personele invulling. De Buurtrechter Venserpolder leunt sterk op een aantal personen.**

Eerdere reactie op de aanbeveling: Bij de opzet was het nodig om de Buurtrechter een 'gezicht' te geven, zowel om de verbinding te maken met bewoners als met professionals. Inmiddels zijn er meer rechters die deze rol vervullen, en zal het projectteam uitbreiden.

Extra toelichting:
Het projectteam is inmiddels verder uitgebreid met een collega vanuit de rechtbank en een collega vanuit het Actiecentrum Veiligheid en Zorg.

7. **Professionals van de diverse partners van de Buurtrechter moeten de ruimte (blijven) krijgen om extra inzet te plegen.**

Eerdere reactie op de aanbeveling: Deze inzet is meegenomen in de aanvraag van de Preventie met Gezag-middelen van het ministerie van Justitie en Veiligheid, bedoeld om jonge aanwas tegen te gaan en criminele carrières te doorbreken. Hierbij horen ook de initiatieven om het recht dichter bij mensen te brengen, zoals de wijkrechtspraak.

8. **Uitbreiding van de Buurtrechter-aanpak kan niet door die eenvoudigweg te kopiëren.**

Eerdere reactie op de aanbeveling: De Buurtrechter ontleent zijn kracht grotendeels aan de aansluiting op wat er leeft en speelt in de wijk. Hiermee wil de Buurtrechter recht doen aan de uniciteit van de wijk, de inwoners en de bestaande problemen en kansen.

Extra toelichting:
Deze werkwijze wordt momenteel toegepast bij de uitbreiding in Nieuw-West, waarbij zorgvuldig onderzocht wordt welke vorm past. Meer toelichting vindt u hieronder bij derde afdoening van de toezeggingen.

9. **Naast opschaling is het interessant om te bekijken welke elementen van de Buurtrechter zijn te vertalen naar en te integreren in de reguliere rechtspraak, zoals (op termijn) de werkwijze met preventieve gesprekken over schoolverzuim.**

Eerdere reactie op de aanbeveling: Hierover worden gesprekken gevoerd met het landelijk programmateam Wijkrechtspraak van de Raad voor de Rechtspraak.

Extra toelichting:
Er komt een landelijk meerjarig WODC onderzoek naar wijkrechtspraak. Het evaluatieonderzoek is bedoeld om (1) inzicht te krijgen in de veronderstellingen die aan wijkrechtspraak ten grondslag liggen en hoe het in theorie bijdraagt aan de beoogde doelen, (2) hoe wijkrechtspraak wordt uitgevoerd en welke praktijkervaringen betrokkenen hebben en (3) wat de (langdurige) effecten en

werkzame elementen van wijkrechtspraak zijn voor de individuele rechtzoekende/verdachte en voor de buurt. Deze inzichten kunnen vervolgens gebruikt worden bij de verdere invoering en ontwikkeling van de wijkrechtspraak.
Het WODC onderzoek zou ook kunnen bijdragen aan het vertalen naar en integreren van elementen van de wijkrechtspraak in de reguliere rechtspraak.

c) Afdoening toezegging over de locatie van de wijkrechtspraak in Nieuw-West

Op verzoek van het lid Khan (Denk) heb ik toegezegd dat ik in de volgende update meer informatie zal geven over de mogelijke volgende locatie van de buurtrechter.

Start in Geuzenveld-Slotermeer

Op 22 mei jl. heeft de Driehoek, in aanwezigheid van de president van de rechtbank Amsterdam, besloten om te starten met de wijkrechtspraak in Nieuw-West. Ook de stadsdeelvoorzitter van Nieuw-West steunt deze keuze. Binnen Nieuw-West is gekozen voor een specifieke wijk/buurt, namelijk Geuzenveld-Slotermeer. Om deze keuze te bepalen is een aantal kwantitatieve en kwalitatieve gegevens afgewogen. Zo is gekeken naar de cijfers en gegevens over de sociale veerkracht in de wijken, naar een postcodegebied van ongeveer 35.000 inwoners en naar praktische kansen voor nauwe samenwerking met het Buurtteam en het stadsdeel.

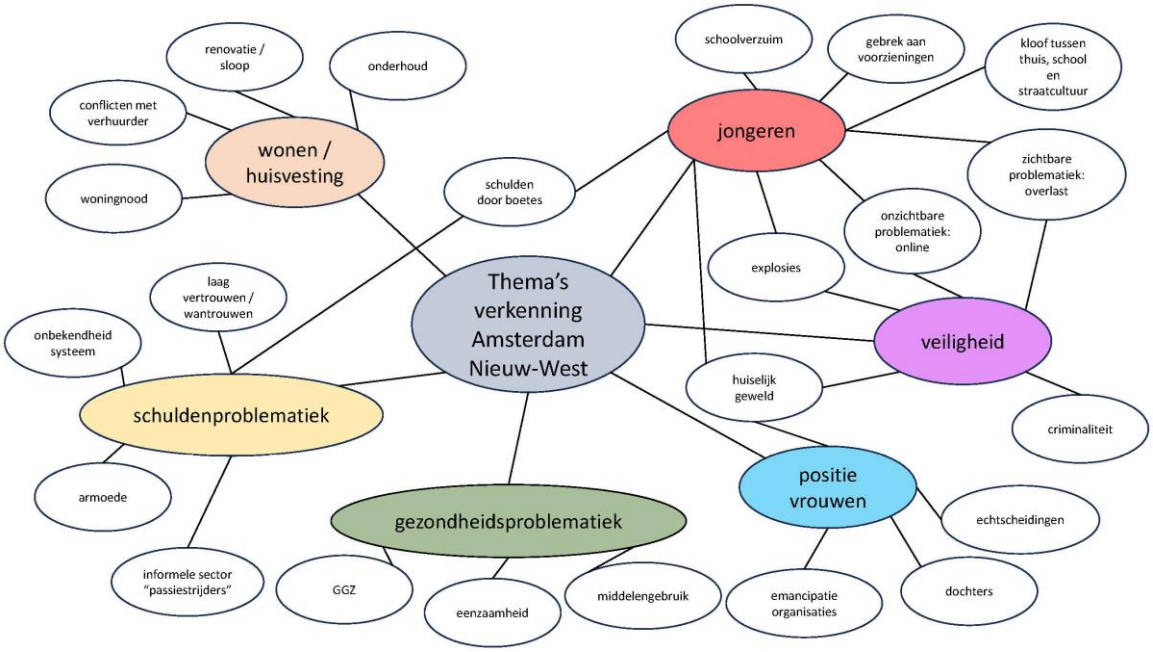
Organisaties zoals de rechtbank, het OM en Achmea selecteren zaken die voor de Wijkrechter in aanmerking komen op postcodecijfers. Daarom dient gekozen te worden voor postcodegebieden. Het is de wens om te starten met een werkgebied van ongeveer 35.000 bewoners. Met dit aantal kan een zitting per week gevuld worden met schulden- of strafzaken en kunnen met regelmaat oplossingsgerichte gesprekken worden gevoerd door de wijkrechters.

Uit het samennemen van de verschillende criteria volgt dat gebied Geuzenveld-Slotermeer het meest geschikte gebied is om de wijkrechtspraak te vestigen. Het advies komt uit op de postcodes 1064 en 1067, die grotendeels in Geuzenveld-Slotermeer vallen en voor een klein deel in Osdorp (bedrijventerrein/polder). Dat betekent dat de wijkrechtbank niet in de Wildemanbuurt komt. De rechtbank is wel bereid om leerplichtgesprekken en andere oplossingsgerichte gesprekken naast Geuzenveld-Slotermeer ook in Osdorp te laten plaatsvinden. Op die manier wordt ook de Wildemanbuurt bereikt.

Thema's

Het team van de wijkrechtspraak heeft verkennende gesprekken in Nieuw-West gevoerd om op te halen welke thema's belangrijk zijn in dit stadsdeel, wat voor soort zittingen daarbij aan sluiten en wat de Wijkrechter zou kunnen toevoegen. Tijdens de verkenning hebben uiteenlopende gesprekken plaatsgevonden met meer dan 150 personen in Nieuw-West. Er is gesproken met bewoners en met professionals van organisaties en instanties die in de wijk opereren: maatschappelijk hulpverleners, scholen, woningbouwcorporaties, jongerenwerkers, leerplichtambtenaren, politie, gemeentelijke beleidsadviseurs, projectleiders, gebiedsmakelaars en sleutelfiguren die door hun informele positie een belangrijke rol spelen in en voor de wijk. Aan alle gesprekspartners is gevraagd naar suggesties voor andere relevante gesprekspartners. Zo is

het netwerk geleidelijk uitgebreid met belangrijke personen en organisaties in de wijk die open staan voor samenwerking. De onderwerpen die voortkwamen uit de gevoerde gesprekken en andere informatie die de afgelopen periode is verkregen, zijn onderverdeeld in zes hoofdthema's en verschillende subthema's. Deze zijn weergegeven in deze figuur:

In de komende fase wordt voor een aantal specifieke thema's de inzet van de wijkrechter uitgewerkt in zogenoemde 'leerateliers'. In de leerateliers wordt gewerkt met fictieve zaken en eventueel ook met echte zaken om de wijkrechtspraakprocedure te ontwerpen of de rol van de wijkrechtspraak anderszins vorm te geven. De leerateliers vinden plaats in nauwe samenwerking met netwerkpartners, sociale en juridische hulpverleners en andere professionals die betrokken zijn bij de thema's. Om het project succesvol te laten zijn, is betrokkenheid van de bewoners essentieel. Deze fase zal daarom ook gebruikt worden om die betrokkenheid verder vorm te geven. Het streven is dat eind 2024 de eerste zittingen plaats kunnen vinden in Nieuw-West.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Femke Halsema
Burgemeester